

Svevremensko pero

PIŠE **Dragan Petric**

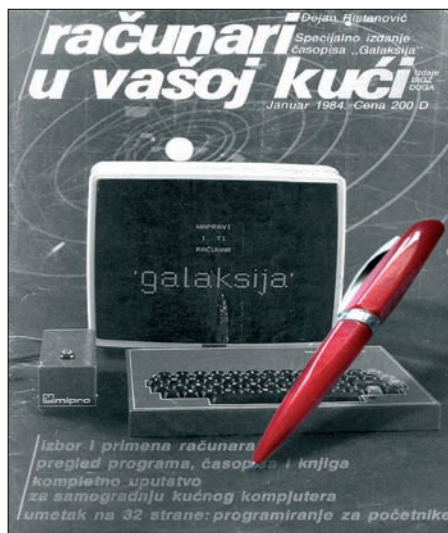
Ne znate li tko je Dejan Ristanović, zacijelo ste vrlo mlađahan čitatelj kojeg nikada ne hvata nostalgija za vremenima Commodorea, ZX Spectruma, Atarija, ali i kudikamo opskurnijih strojeva poput Orla ili famozne Galaksije. Legenda (nekad) legendarnih Računara, danas glavni urednik srpskog PC Pressa, prisposobio nam je duh tih vremena, ali i ispričao u kojim vremenima informatičko tržište Srbije i Crne Gore živi danas

Centar Beograda se, zanemarite li vozni park i razinu devastiranosti javnog prijevoza, danas doima kao prosječna europska metropola. Ritam je užurban već u rano jutro, ulice su čiste, promet gust, kiosci prepuni novina, a središte je nakrčano dućanima poznatih svjetskih marki, od Guccija do McDonaldsa. U to užurbano rano jutro s današnjim glavnim urednikom najvećeg IT časopisa u Srbiji, PC Pressa, te suvlasnikom jednog od najvećih privatnih ISP-ova, SezamProa - Dejanom Ristanovićem - susreli smo se u lobiju hotela iz kojeg se samo po slušivanju kave iz "džezve" da naslutiti da ste - došli na Istok.

Dejana mnogi pamte kao najprominentnije ime Računara, informatičkog časopisa iz doba SFRJ, kojeg okorjeli (jugo)nostalgici, naročito oni programerskog pedigrea, niti danas ne uspijevaju preboljeti. Ristanovića, tada zacijelo najplodnije pero naše struke kako po pisanju tekstova, tako i programerskog koda, mnogi smatraju prvim pravim IT novinarom na području "bivše Juge", no danas se u njemu osjete još dvije jednako jake osobnosti uz novinarsku: poslovna i programerska. Uza sve to, Ristanović je i hodajuća enciklopedija informatičke scene Balkana, o čemu je spreman čavrljati satima.

Ispričaj nam kratko o svojem odrastanju, školovanju...

Roden sam prije trideset i nešto godina u vrlo intelektualno orijentiranoj obitelji. Moj djed Sava bio je profesor književnosti, pisac i autor udžbenika, otac Dušan profesor na Medicinskom fakultetu, majka Dušanka profesorica

NAKLADE I NAKLADICE

Koliku nakladu ima PC Press?
Između 15.000 i 16.000 primjeraka.

Koliko se od toga proda u Hrvatskoj?

Malo. To su uglavnom aranžmani nekih distributera. Oduvijek smatram da za uspjeh časopisa nije dovoljno da ima dobre i zanimljive tekstove, već je bitan odnos

časopisa i tržišta. Uspjeti može samo časopis koji je snažno oslonjen na tržište i koji u nekoj mjeri i oblikuje to tržište. Zato bi bilo praktično nemoguće, recimo, konkurirati hrvatskim časopisima na hrvatskom tržištu, čak i ako smatramo da jezična barijera nije velika.

Pratiš li ostale računalne

časopise iz bivše Jugoslavije? Koji ti se čini najboljim?

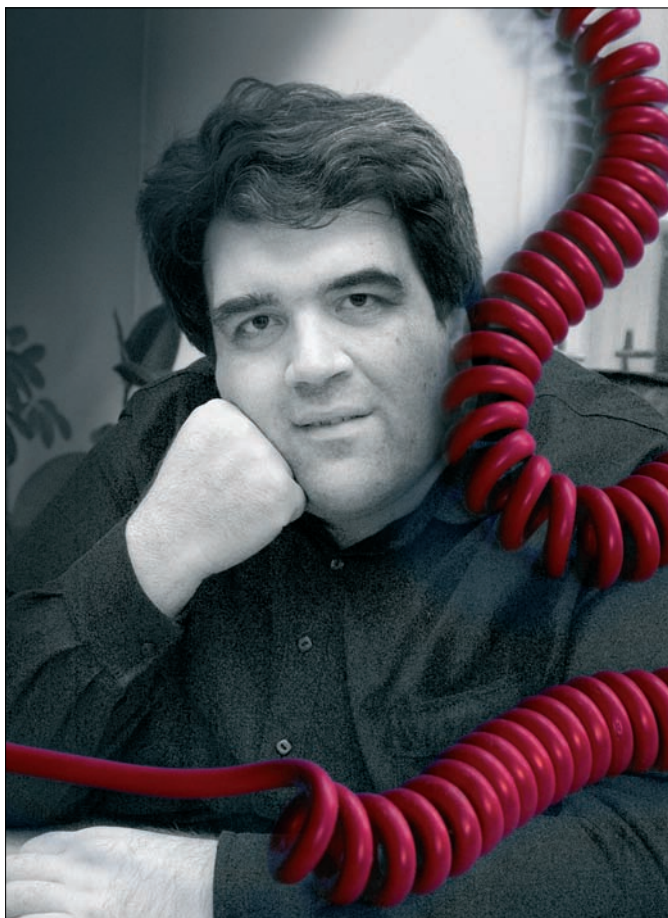
Ne pratim baš previše, nažalost - nemam dovoljno vremena. Svojevremeno sam zaključio da su Bug u Hrvatskoj i Monitor u Sloveniji razvili svoje specifične stilove i da najbolje pokrivaju tržište u svojim zemljama. Naravno, ima i drugih dobrih časopisa. ■

Prirodno-matematičkog fakulteta... Svi su pisali knjige i radove, tako da pri prekopavanju nekog COBISS/OPAC kataloga uvijek nađem gomilu njihovih referenci. I što je onda meni ostalo?

Bio sam prva generacija koja je trebala iz osnovne škole prijeći na takozvano usmjereno obrazovanje ("šugarice") i po teritorijalnom principu mi je pripala (bivša) bibliotekarska škola. Srećom, ostala je matematička gimnazija u koju se upisivalo posebno, po prijemnom ispitu, a ja ga čak nisam morao ni polagati jer sam imao republičke nagrade na natjecanjima iz matematike. Nažalost, i matematičku gimnaziju je pomalo zakvačila reforma školstva pa smo uz otprije postojeće predmete dobili i sve što se uči u "usmjerenim" školama, tako da se sjećam da smo svaki dan imali sedam sati, a srijedom osam. Poslije gimnazije završio sam Elektrotehnički fakultet.

Kada se desio tvoj prvi susret s računalima?

U gimnaziji sam se prvi put sreo s računalima. Škola je imala neki čak i za to vrijeme prastari stroj koji je umjesto diskova koristio magnetni bubanj. Ne mogu se sada sjetiti imena tog računala, ali, vjerovao ili ne, imam negdje čak i fotokopiju uputstva na jedno tisuću stranica. Programiralo se u simboličkom jeziku i ljudi su na njemu radili svakakva čuda. To računalo je, nažalost, bilo više pokvareno nego ispravno.

računala". Poslije je krenulo, iz mjeseca u mjesec...

Jesi li se tada počeo baviti i računalom Galaksija?

Oprilike tada. Razvoj računala Galaksija je počeo krajem 1983. Konstruirao ga je Voja Antonić, a ja sam sudjelovao u koncipiranju i testiranju Basica. Tu negdje sam napisao i Računare u vašoj kući, najznačajniju stvar koju sam ikada napravio.

Koliko si do danas objavio tekstova o računalima i koliko knjiga?

Petnaest knjiga (većina u koautorstvu s kolegama). A tekstova puno, oko 1.300... Postoji precizan popis na mojoj web-stranici.

Jesi li ikada objavio koji tekst, a da nije imao nikakve veze s računalima?

Da, zapravo mislim da se za mene najprije čulo zahvaljujući tekstovima o Rubikovoj kocki i knjizi koja je bila specijalno izdanje o njoj. Bilo je to 1981. i 1982., kada je priča o računalima tek počinjala - netko je imao neki programibilni kalkulator, no kocka je bila neobično popularna.

ma o Rubikovoj kocki i knjizi koja je bila specijalno izdanje o njoj. Bilo je to 1981. i 1982., kada je priča o računalima tek počinjala - netko je imao neki programibilni kalkulator, no kocka je bila neobično popularna.

Može li se reći da svatko tko se profesionalno bavi računalima u SiCG zna tko je Dejan Ristanović?

Vjerojatno.

Baviš li se i danas programiranjem ili samo pisanjem i uređivanjem? Smatraš li se programerom?

Da, u nekoj mjeri. Imam neke prilično stare programe koji još rade na dva-tri mjesta i čiji vlasnici (premda ih usrdno molim) odbijaju prijeti na nešto novo jer im ove desetljeće i nešto stare aplikacije rade posao pa ih "moram" održavati. Jako je teško nagovoriti firmu da promijeni poslovni softver. Evo, u PC Pressu smo početkom ove godine prešli na novi AB Softov pa-

Kako još nemamo regulacijsko tijelo za telekomunikacijsko tržište, kod nas nema tko izdavati koncesije i dozvole za rad

ket za vođenje poslovanja i nije bilo lako. A i dalje za neke od etapa posla, prije svega za pretplatu, koristimo moj stari softver pisan u Clipperu koji samo prebacuje podatke u novi...

Biti programer u današnje vrijeme zahtijeva znatno više praćenja novih stvari nego što ja uspijevam. Stalno se smjenjuju tehnologije i da bi se bilo u tijeku, treba se potpuno posvetiti tom poslu. Tako ne znam koliko se zaslužujem zvati programerom. Međutim, dosta mi dobro ide kada treba osmisliti kako će izgledati neki softver, web-aplikacija, baza podataka, složiti kako da to radi i kako da se najracionalnije realizira.

Privatni biznisi

Kakav je tvoj vlasnički udio/odnos u PC Pressu, Sezamu Pro... Imaš li još koji biznis?

Većinski sam vlasnik u PC Pressu i jedan od četiri manje-više ravnopravna vlasnika u SezamuPro. Imam još nekih poslova sa strane, ali ovi mi uzimaju najveći dio vremena.

Kako uopće izgleda tvoj tipičan radni dan?

Ustanem oko podne, provjerim e-mail i onda počnu sastanci, uživo ili telefonom. Dogovori, diskusije, planiranje... Večer odvojim za slobodno vrijeme, a period iza ponoći (kad ne zvo- ne telefoni) za kreativni posao.

Sramiš li se nekog od tekstova koje si objavio?

Ne, što ne znači da mnoge stvari ne bih sada drugačije napisao. Ali posao je takav, imaš uvijek ograničeno vrijeme za prikaz i trudiš se da budeš prvi koji je pisao o nečemu novom. Kada bi čekao da radiš s njim x mjeseci da ga detaljno upoznaš, za tekst više nitko ne bi bio zainteresiran.

Od poluprogramerskog časopisa Računari su postali korisnički, što je uostalom i koncepcija PC Pressa. Smatraš li da postoji tržište za jedan pravi programerski časopis u Srbiji i CG ili u bivšoj Jugoslaviji?

Ne. Kao prvo, ima malo programera (odavde su programeri još i najviše odlazili u Ameriku i Kanadu tijekom prethodnog desetljeća), a osim toga, sve je teže pisati o modernim programerskim tehnikama u okviru kratkih tekstova. Uz

I danas se u SiCG domaći brandovi prodaju puno bolje od stranih imena kakva su IBM, Dell ili HP

Poslije drugog razreda gimnazije, 1979. godine, kupio sam u "Komisionu" TI-58. Bio je to programibilni kalkulator s oko 512 bajta memorije - sjajna sprava. Uz uputstva na talijanskom trudio sam se shvatiti što je programiranje i dosta mi je dobro to krenulo - počeo sam raditi programe, pisati na neke adrese u inozemstvu, učlanio sam se u njihove klubove, kupovao časopise... Programe su mi primali u razne biblioteke, objavljena mi je gomila tekstova.

Gdje si služio vojsku?
Nigdje.

Programiranjem do slave

Koji je prvi posao koji si radio?

Zavisu što se smatra pod poslom. Poslije godinu dana iskustva s TI-58 i poslije nekoliko programa objavljenih po svijetu, poslao sam pismo časopisu Galaksija koji je tada povremeno objavljivao tekstove o primjeni računala - najviše za igranje šaha. Usput sam riješio neke od postavljenih matematičkih problema i predložio da se piše o programibilnim kalkulatorima. Profesor Vlada Ajdačić, koji je uređivao tu rubriku, telegramom me je pozvao da se javim i da surađujemo. I tako sam nekoliko mjeseci pregledavao rješenja zadataka koja su drugi slali i predlagao logičke probleme. Početkom 1981. objavili su moj prvi tekst "Igre pomoću

CARSTVO PIRATA

Kolika je danas razina piratstva u SiCG?

U Microsoftu kažu da su, nakon provedene antipiratske kampanje, jako zadovoljni. S gotovo stopotostno piratiziranog tržišta tvrde da je ta razina spuštena na nekih 75%.

Ima li državna uprava legalni softver?

Čim je Microsoft otvorio ured kod nas, potpisali su ugovor s

državnom upravom za 30.000 licenci za razna tijela uprave te 50.000 licenci za škole i ostale obrazovne institucije. Taj ugovor će, međutim, isteći ove godine i teško je reći što će biti nakon toga.

Što je danas s nekadašnjim gigantima softverskog piratstva koji su zakupljivali po nekoliko stranica oglasnog prostora u Svetu kompjutera?

Čime se bave?

Većina je van IT biznisa. Ne, ne prodaju drogu... Znam da jedan od njih radi nešto s automobilima, jedan je u Južnoj Africi...

Postoje li i danas "kvalitetni" pirati?

Ovdje je donedavno postojala ulična prodaja CD-ova, a i sada se ponegdje pojavljuje. No pitanje je koliko su to "kvalitetni"

vizualno programiranje čitav način pisanja se morao promijeniti. Sada su dobar pristup knjige za one koji počinju u nekom području, a onda elektroničke publikacije za one koji ozbiljno rade. Plus Google kao glavni udžbenik.

Zašto si otišao iz Računara: lova, slava ili još nešto?

Nije tu bilo mnogo izbora. Zdrav razum je govorio da gigant u društvenom vlasništvu kao što je BIGZ (Beogradski izdavačko-grafički zavod, izdavač Računara) mora propasti, a kada smo mi otišli, on je već bio u "predinfarktnom" stanju. Listovi su se polako gasili, jedan po jedan. Računari su nestali par godina poslije mog odlaska, a onda i politički tjednici koji su im bili kudikamo značajniji te konačno i ženski list i pornografski časopis. Kad propadnu te dvije publikacije kao glavni generatori love, onda je stvarno kraj... Danas je tužno vidjeti što je ostalo od BIGZ-a - nitko ih neće kupiti čak niti za nula dinara.

S jedne strane svijest da će Računari nestati s nama ili bez nas, s druge vjerovanje da se nova firma može napraviti s relativno skromnim početnim kapitalom (znali smo da će, kad jednom prođu sankcije i dođu stranci, biti potrebno puno više novca za takvo što) i konačno činjenica da smo imali onoliko novca koliko smo procijenili da je potrebno. Kad se takvi uvjeti spoje, odluku zaista nije teško donijeti.

Sezam je također bio BIGZ-ov, najveći BBS u državi, no i tu si krenuo od nule?

Zapravo je mnogo teže bilo donijeti odluku da napravimo novi Sezam pošto smo Zoran Životić i ja u starom imali 49% vlasničkog udjela, a na novim lokacijama je tada bilo praktično nemoguće dobiti telefonske linije. Tu smo se puno više lomili, ali smo na kraju potpuno otpisali ono u BIGZ-u i stvarno krenuli od nule. Trebalo je skupiti dosta više novca nego kod osnivanja časopisa, ali sve je ipak ispalo jako dobro.

Istočnjački IT

Kakvo je stanje informatičkog tržišta u SiCG danas - koje tvrtke figuriraju kao "najveći igrači"?

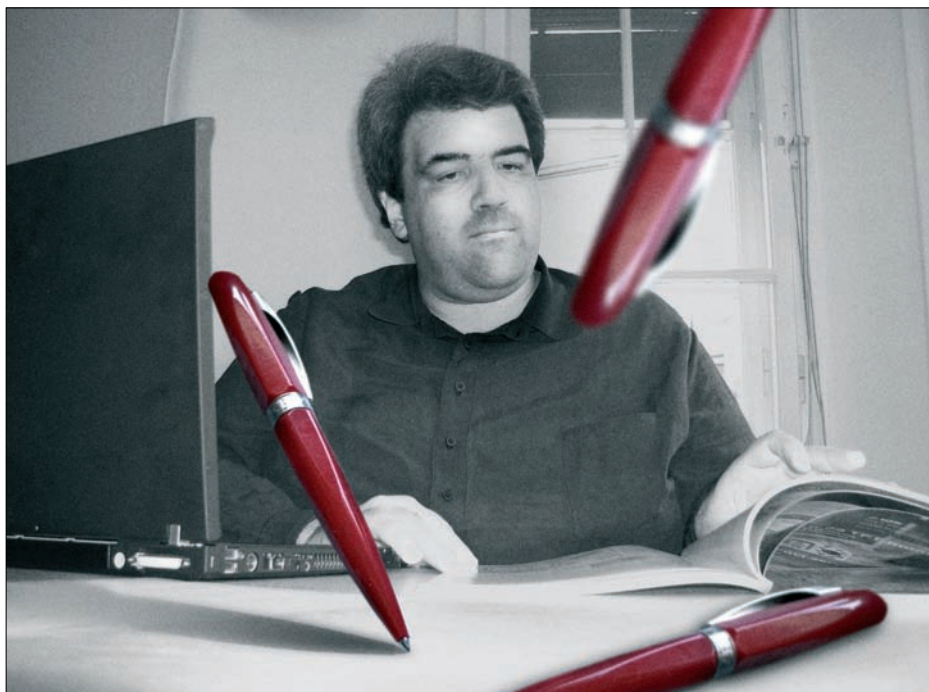
Na jednoj strani su veliki distributeri, uvoznici opreme i predstavnici velikih stranih firmi. To je prije svega grupa Comtrade koja ima zastupništvo čitavog niza proizvođača komponenti, sustava i slično. Veliki distributeri su i Pakom, Cores, Sinteh, BS Procesor... Sljedeća važna komponenta tržišta su integratori sustava, kao što su Informatika, Saga, Desk, RBC Ekonomik... Zatim firme koje su najviše orijentirane k pojedinačnim korisnicima - Jugodata,

programi. Mislim da se uz uvođenje ADSL-a i satelitskog Interneta piratstvo polako seli na P2P mreže. Kad čovjek pogleda koliko je samo korisnika u jednom trenutku povezano na Breizh Digitalus i kakvih sve linkova tamo ima... A to je samo jedan server u jednoj mreži.

Kakav je tvoj stav o piratstvu? Ja svakako nisam netko tko bi prihvatio piratstvo. Mislim da

sam među prvima u onoj bivšoj zemlji kupio sebi WordPerfect, Turbo Pascal i Clipper, međutim teško je očekivati neku potpunu legalnost. U tom smislu P2P mreže imaju svoje mjesto čak i kada na njima ne bi bilo "velikog" piratstva. Neki dan na televiziji sam, primjerice, gledao emisiju o Madonni i dvadeset minuta su pričali o njezinom spotu Justify my Love. Te kakav je to skandal bio, te koje su

mreže odbile prikazivati ga, te gdje se o tome razgovaralo... Ne možeš to slušati, a da ne poželiš vidjeti taj famozni spot. I sad ako si navikao pored televizora držati Google, pokreneš eMule, pronađeš spot, pogledaš, obrišeš... Možda bi čovjek i platio da je to nešto sitno i da ima jednostavan način da se plati, ali sa sadašnjim stanjem e-commercea P2P se nameće kao prirodno rješenje. ■

» Sa stopostotne razine Microsoft je svojim akcijama u posljednje četiri godine piratstvo u državi smanjio na otprilike 75% »

PC Centar, Logo... Neke od stranih firmi su direktno prisutne: Microsoft, HP, Olympus...

Koja roba je u trendu, odnosno što se najviše kupuje od informatičke opreme?

Prijenosna računala doživljavaju apsolutni bum, čak i firme sada preferiraju kupovinu prijenosnika u odnosu na klasična stolna računala. U modi su i razni gadgeti, ručna računala sa sustavom Palm OS ili Pocket PC, GPS uređaji, MP3 playeri za automobile, adapteri u obliku kazete za MP3 playere da bi se mogla slušati glazba u autu...

Gdje bi smjestio tržište u SiCG u usporedbi s ostalim bivšim republikama SFRJ?

Po količini prodane opreme, negdje u zlatnoj sredini. Što se tiče opskrbljenosti, ona je dobra vjerojatno koliko i drugdje, ali dok tražite *mainstream* stvari. Nedostaje raznovrsnosti, mada je to vjerojatno obilježje svih manjih tržišta. Postoje i razne specifičnosti. Recimo, kada su ukinute sankcije i kada su počele dolaziti strane firme, svi su govorili da će prodaja "domaćih" konfiguracija brzo pasti i da će velika većina računala koja se prodaju biti Dell-ova, HP-ova,

IBM-ova... Nekoliko godina kasnije to se nije desilo i uglavnom idu domaći *brandovi*, čak i kada se kupuje oprema za firme. Je li to dobro ili loše, može se tumačiti na razne načine.

Mogu li si prosječni pojedinac i prosječna firma priuštiti vezu na Internet?

Za kućne korisnike je Internet stvarno jako jeftin, dok se firmama najviše isplati uzeti DSL - dakle stalnu vezu preko telefonske parice jer je bilo što drugo abnormalno skupo. Tome je tako zbog paradoksalne situacije u vezi s cijenama telefoniranja unutar države u odnosu na telefoniranje van države.

Priča oko paradoksalnih cijena telefoniranja koja je utjecala na cijene pristupa Internetu vrlo je zanimljiva, zar ne?

Telefoniranje unutar SiCG je nevjerovatno jeftino, vjerojatno višestruko jeftinije nego bilo gdje drugdje u Europi, a država Telekomu ne dozvoljava da dignu cijene zbog "socijalnog mira" u državi. Da bi Telekom uopće mogao išta zaradivati, svojevremeno su podigli cijene telefoniranja van države pa smo po tom pitanju abnormalno skupa država. Tako visoka cijena telefoniranja u inozemstvo rezultirala je nicanjem VoIP operatera koji su odlučili zakupiti vezu prema Internetu te ljudima ponuditi gotovo deseterostruko jeftinije telefoniranje putem VoIP-a kada se zove van države u odnosu na klasično telefoniranje. Telekomu se to nikako nije sviđelo i da doskoče VoIP operaterima, podigli su i cijene stalnih linkova prema Internetu kao jedini ISP koji takvo što može primarno ponuditi - poput vašeg HT-a.

Je li to ugasilo scenu VoIP operatera?

Nije jer su unatoč visokoj cijeni stalnog linka poslovali pozitivno. Čak su zakupljivali i satelitske veze prema Internetu i na razne druge načine pokušali zaobići Telekom. Nakon toga

MUZEJSKI PRIMJERC

Imaš li još uvijek negdje svoju prvu Galaksiju (računalo, ne časopis)?

Naravno. Računalo, ispravljač, kabele, kazete s programima, čak i modul za pisac. Najveći problem bi bio naći kazetofon. Doduše, nisam je uključivao još od 1988., ali valjda bi radila. Pitanje je samo bih li je ja znao koristiti (TAKE umjesto READ, # umesto DATA...).

Koliko uopće u kući/podrumu/tavanu imaš starijih računala i dijelova računala? Što se sve zanimljivo može naći?

Dosta toga. Nikad nisam bio vješt da na vrijeme prodam staro računalo. Ili mi je bilo žao rastati se od tako dragocjene stvari... Imam TI-59 s pisacem, HP41CV s nekom opremom,

ZX81, Galaksiju, BBC s diskovima, koprocesorom, ROM-ovima i svačim drugim. BBC sam čak uključivao prije par godina kada je iz kuće trebalo otpremiti zadnju 5,25-inčnu disketu za PC da bih prebacio još neke sitnice. S PC-ima sam već bio manje emocionalan tako da imam samo ono što koristim - staro sam rasprodao i podijelio.

Imaš li svojevremeno ideju da napraviš muzej računala... Kako je to prošlo?

U prvi mah nikako. Manji je problem naći stara računala, a veći naći izložbeni prostor gdje bi se to smjestilo. Međutim, ove godine su se stvari pokrenule pa firma Comtrade namjerava u novoj poslovnoj zgradi odvojiti prostor za muzej računala -

suradujem na tom projektu. Bilo bi zanimljivo da zaživi, dok se još mogu naći neki strojevi iz ranijih generacija.

U retrospektivi, čini li ti se da si bio "blago" subjektivno u hvalospjevima BBC-u?

Ne, to računalo je zaista bilo najbolje što je osambitna tehnologija mogla ponuditi, do pojave Amstrada jedino na kome se zaista moglo nešto napraviti, a imao je i igre. Ono zbog čega izgleda kao da je bilo previše hvalospjeva je to što sam tada previše pisao u apsolutnim kategorijama, ne stavljajući dovoljan naglasak na odnos cijene i mogućnosti. BBC je objektivno bio preskup, ali sam to rekao u jednoj rečenici, a onda naširoko opisivao mogućnosti... ■

su u Telekomu otkrili da je prije 30-ak godina tadašnji SFRJ donio neki zakon o zabrani korištenja bežičnih telefona u kućanstvima, koji je SiCG naslijedila. Nitko se ne obazire na taj zakon niti je itko vjerojatno znao za takvu zabranu dok je Telekom nije "iskopao" i pokušao iskoristiti protiv VoIP operatera jer se Skype i slični programi za VoIP uglavnom najugodnije koriste uz bežične telefonske slušalice kakve tu prodaje Siemens. Nije im niti to pomoglo pa mnogi ISP-ovi kod nas nude i VoIP.

Je li i tvoj SezamPro VoIP operater?

Nije i zato smo jedan od rijetkih ISP-ova koji su u prijateljskim odnosima s Telekomom pa smo i prvi ponudili ADSL, ha ha.

Roaming unutar države

U kojoj je fazi razvoj telekomunikacijskog tržišta?

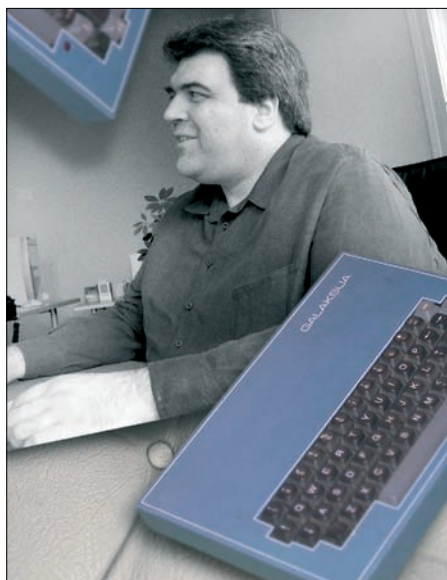
Iz bivšeg PTT-a je negdje 1996. odvojen Telekom. Za otprilike 1,2 milijarde tadašnjih maraka je polovica Telekoma ubrzo prodana Talijanima i Grcima. Oni su doveli svoju upravu i dosta svojih ljudi, što je funkcioniralo jako loše. Nakon tri godine od Talijana je država otkupila njihov dio, a Grci su i dalje ostali dioničari i tek tada je Telekom počeo ozbiljno raditi. Kroz svu tu kupnju i prodaju nastao je ugovor kojim se Telekomu osigurava monopol sve do trenutka dok se ne osnuje regulacijsko tijelo ili do sredine lipnja ove godine. Kako regulacijsko tijelo nije osnovano, formalni monopol bi tek sada trebao prestati.

Ali bez regulatora neće se baš puno toga moći promijeniti?

Neće - nema tko izdavati dozvole i koncesije, no neće biti ništa čudno niti da osvanu telekomunikacijske kuće koje će raditi bez dozvola i koncesija jer ih jednostavno neće imati tko i po kojem zakonu progoniti.

Je li tržište mobilne telefonije regulirano?

Imamo dva mobilna operatera u Srbiji i dva u Crnoj Gori. U Srbiji je država većinski vlasnik jednog operatera, to je Telekom, a većinski vlasnici drugog, Mobtela, su braća Karić. Oni

U početku je jako dugo GPRS bio besplatan i onda su klinci puštali downloade preko mobitela po cijeli dan te bi zagušili mrežu

su sada prodali svoj dio austrijskom Mobilkomu, no država se počela buniti da nije dovoljno uloženo, ovo, ono... Osnovana je čak i međunarodna arbitraža oko toga i cijela priča je vrlo mutna. Unatoč tome, mobilna telefonija je jako dobro razvijena, tako da i Telekom i Mobtel dobro posluju. Mobtel, čini mi se, ima nešto više tržišta jer su prvi krenuli, još u vrijeme analognih mobilnih mreža.

Čekaj, pojasni mi ovo s Crnom Gorom: tamo su dva sasvim druga operatera?

Da, kad idemo u Crnu Goru, pričamo u roamingu, kao i oni kada dolaze u Srbiju. Jedan njihov operater si je dobar s našim Telekomom, a jedan s Mobtelom, tako da je bitno

na kojoj mreži se priča u roamingu. Važno je odabrati "prijateljskog" operatera zbog velike razlike u cijeni.

Koriste li ljudi mobilni Internet?

Da, imamo GPRS već dvije godine. U početku je jako dugo GPRS bio besplatan i klinci su puštali downloade preko mobitela po cijeli dan te bi zagušili mrežu. Nakon toga teško se mogao ugodno koristiti mobilni Internet. Prošle godine se počeo naplaćivati GPRS, ne naročito puno, i tek otada je to stvarno postalo funkcionalno.

Znači li posao vezan uz računala u SiCG odmah i bolja primanja te ugodan i luksuzniji život?

Ne baš kao posao sa cigaretama i naftom, ali nije loše... Možda i najljepša stvar s tim poslom je što tijekom svih prethodnih godina nije previše zanimao one koji su se bavili stvarno profitabilnim stvarima. Ostavljeni uglavnom sebi, informatičari su uspjeli sagraditi svijet u kome je ugodno živjeti.

Koliko je čitav informatički biznis centraliziran, tj. nalazi li se glavnina relevantnih tvrtki i zastupstva upravo u Beogradu?

Uglavnom. Čak i oni koji nisu iz Beograda - recimo Pakom je iz Niša - imaju veliko predstavništvo u Beogradu.

Bez straha od letenja

Jesi li ovisnik o Internetu, e-mailu, prijenosniku, iPaqu, mobitelu...?

Priličan. Najgore mi je kad nestane struje ili kad ne rade telefoni. Čak po kući imam razvučenu alternativnu električnu mrežu tako da se bitni uređaji mogu centralizirano napajati iz velikog UPS-a, po potrebi i agregata... E sad, te mjere predostrožnosti uglavnom nisu od neke naročite koristi jer kad stvarno nestane struje, onda otkrijem da baterije na UPS-ovima nisam redovito punio i praznino, da agregat nisam čistio i podmazivao... Dok sve to riješim, problem prođe i sam. Ali eto, čovjek se osjeća sigurnije kada je poduzeo sve što je mogao da bi u svako doba mogao koristiti svoje igračke.

Koji mobitel koristiš, koje još uređaje? Što voziš?

Telefon Sony Ericsson K700, Pocket PC iPAQ 4150 i prijenosnik Thinkpad T42. Vozim Opel Vectru.

Koji su ti hobiji?

Volim čitati, najviše SF, ali i povijesne romane, Agathu Christie... Jedna od najboljih stvari u posljednjih nekoliko godina bio je e-commerce, tako da sam na Amazonu i raznim drugim knjižarama nadoknadio sve propušteno u prethodnim godinama. Također volim matematičko-logičke probleme, a kad imam vremena, pogledam i koji film.

Je li istina da ne voliš putovati?

Istina je u nekoj mjeri... Zaista ne osjećam neku naročitu sklonost putovanjima, ali ni smetnju da putujem kada je to potrebno. Mislim, ne bojim se aviona ili tako nešto, tako da putujem kad imam posla koji bi to opravdao. Put da bi se zabavilo potroši previše vremena, a meni je sasvim dovoljno zabavno i kod kuće. ☺